

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ЛОГІСТИКИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ

Веселовський Андрій Андрійович

здобувач освіти,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Скороход Ірина Святославівна

доктор економічних наук,

професор кафедри міжнародних економічних відносин,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Сучасний етап розвитку глобальної економіки супроводжується безпрецедентним загостренням екологічних викликів. На тлі імплементації Паризької кліматичної угоди та посилення міжнародного екологічного регулювання, транснаціональні корпорації, як основні архітектори глобальних ланцюгів вартості, постають перед необхідністю докорінної трансформації своїх бізнес-процесів. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму, на транспортний та логістичний сектори припадає близько 11% світових викидів парникових газів, що робить його одним із головних об'єктів екологічного регулювання [1]. У цих умовах концепція «зеленої» логістики еволюціонувала з факультативної соціальної ініціативи у жорсткий стратегічний імператив, що визначає конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість та операційну стійкість глобального бізнесу.

Сьогодні «зелена» логістика розглядається крізь призму ESG-критеріїв (Environmental, Social, Governance) і являє собою комплексний підхід до управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками з метою мінімізації негативного впливу на екосистеми на всіх етапах життєвого циклу продукту [2]. Глибокий аналіз діяльності провідних транснаціональних гравців (таких як Amazon, Maersk, DHL, IKEA, Unilever) дає змогу виокремити декілька потужних макротенденцій впровадження екологічно сталих логістичних практик у всьому світі.

Першою та найбільш капіталомісткою тенденцією є масштабна декарбонізація транспортних операцій та перехід на альтернативні джерела енергії. Оскільки саме транспортування генерує левову частку вуглецевого сліду, ТНК реалізують стратегії поступової відмови від викопного палива. У морській логістиці спостерігається системний перехід на скраплений природний газ та зелений метанол. В авіап перевезеннях лідери ринку поступово збільшують частку використання екологічного авіаційного палива. У сегменті міської логістики відбувається тотальна електрифікація автопарків. Варто зазначити, що

у міських районах оптимізація доставки (зокрема, перехід на нічні розвезення електромобілями) може скоротити час у дорозі та затори до 15%, одночасно радикально знижуючи рівень шумового забруднення [4].

Другою ключовою тенденцією є тотальна цифровізація ланцюгів постачань за допомогою штучного інтелекту, Інтернету речей (IoT) та Big Data. Використання предиктивної аналітики дозволяє корпораціям розраховувати найбільш оптимальні маршрути, що мінімізують споживання пального. Історично «порожні пробіги» (empty miles) становили 15–20% від загального пробігу вантажного транспорту, що призводило до марнотратства палива та підвищених витрат [1]. Впровадження цифрових платформ дозволяє звести цей показник до мінімуму. Крім того, технологія блокчейн застосовується для забезпечення наскрізної прозорості, що дозволяє відстежувати вуглецевий слід кожної одиниці товару від моменту видобутку сировини до полиці магазину. Це критично важливо для складання достовірної звітності.

Третій потужний тренд полягає в екологізації складської інфраструктури (Green Warehousing). Сучасні ТНК переходять до концепції складів з нульовим рівнем викидів. Нові логістичні хаби проектуються за міжнародними стандартами енергоефективності LEED або BREEAM. Вони оснащуються сонячними панелями, системами геотермального опалення, розумним LED-освітленням з датчиками руху, а також комплексами для збору та рециркуляції дощової води. Рівень автоматизації таких складів дозволяє мінімізувати площу забудови та ефективніше використовувати вертикальний простір [2].

Четвертою тенденцією, що безпосередньо змінює архітектуру руху товарів, є перехід до сталого пакування та стрімкий розвиток зворотної логістики (Reverse Logistics). ТНК масово відмовляються від первинного пластику на користь біорозкладних матеріалів та тари з переробленої сировини. В умовах циркулярної економіки зворотна логістика перетворюється зі статті витрат на ефективний інструмент повернення товарів, їх ремонту, відновлення та переробки. Це дозволяє організаціям зменшити виснаження ресурсів і одночасно створювати нові джерела доходу [3].

Попри очевидні переваги, процес імплементації «зеленої» логістики, особливо в країнах, що розвиваються, стикається з низкою бар'єрів. До основних викликів належать висока вартість початкових інвестицій у новітні технології, нерівномірність розвитку екологічної інфраструктури, а також нестача дієвих державних стимулів. Зокрема, в Україні розвитку сталих ланцюгів постачань тривалий час перешкоджала підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності [5]. Проте інтеграція українського бізнесу до європейського економічного простору неминуче вимагатиме імплементації кращих практик ТНК.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що впровадження принципів «зеленої» логістики є невідворотним еволюційним кроком для транснаціонального бізнесу. Інтеграція екологічних стандартів у логістичні системи вимагає значних капіталовкладень на початковому етапі, однак у довгостроковій перспективі вона забезпечує оптимізацію операційних витрат, підвищує стійкість до геополітичних та кліматичних шоків, а також формує сталу конкурентну перевагу компанії на глобальному ринку.

Список використаних джерел:

1. Green Logistics Innovation for Emerging Markets: Driving Competitiveness and Shared Value. World Economic Forum. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Green_Logistics_Innovation_for_Emerging_Markets_Driving_Competitiveness_and_Shared_Value_2025.pdf
2. Grant O. Assessing the Effectiveness of Green Logistics Strategies in Developing Carbon-Neutral Distribution Networks. URL: https://www.preprints.org/frontend/manuscript/a4b1157e093f011311b449cd9b17962a/download_pub
3. Taqwim A., Maniah M. Sustainable Logistics: A Systematic Literature Review on Practices and Drivers in Global Supply Chains. *Global Summit on Sustainable Innovation and Green Technologies*. 2026. Vol. 2. Pp. 30–48. URL: <https://jurnal.untirta.ac.id/index.php/GS-SIGRET/article/download/39212/16440>
4. Дорош О.І., Огерчук Ю.В., Пліш Ю. Проблеми та перспективи розвитку зеленої логістики. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2024. № 2 (12). С. 286–295. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/dec/37297/menedzhmentnadoi-286-295.pdf>
5. Сало Я. В. «Зелена» логістика в Україні: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2143/2072/>